

KAUPUNGIT JA ALUEET:
LAPSIIN KOHDISTUVAN
SEKSUAALISEN
VÄKIVALLAN
VASTAINEN SOPIMUS

one in five
un sur cinq

Euroopan neuvosto
YKSI VIIDESTÄ -kampanja

The Congress

Le Congrès

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Kaupungit ja alueet: lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastainen sopimus

Paikallis- ja aluehallinnon kongressin aloite
Euroopan neuvostolle
YKSI VIIDESTÄ -kampanja

Kongressin sihteeristön hyväksymä 14.9.2012

Taitto: Euroopan paikallis- ja aluehallinnon kongressi
Laitos: Helmikuu 2013
Finnish

Sisällysluettelo

Sopimuksen esittely	5
Mistä on kyse?	5
Paikallis- ja alueviranomaiset mukaan - miksi?	6
Mitä paikallis- ja aluehallinnon kongressi ehdottaa?	6
Mitä Euroopan paikallis- ja aluehallinnon kongressi odottaa paikallisyhteisöiltä ja alueilta?	7
Mikä on kongressin ajama lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastainen kaupunkien ja alueiden sopimus?	8
Mitä sopimuksen allekirjoittaminen merkitsee?	9
Keitä ovat pääkumppanit?	9
Mitkä ovat neljä tärkeää toiminta-aluetta?	10
Neljä perustehtävää: Ennaltaehkäiseminen	10
Neljä perustehtävää: Suojelu	15
Neljä perustehtävää: Rikollisten saattaminen edesvastuuseen	17
Neljä perustehtävää: Osallistaminen	18
Mihin erityisiin toimiin voidaan ryhtyä aluetasolla?	19
Miten sopimus toimii käytännössä?	19
Nettisivusto sopimukseen liittymiseksi	20
Paikallis- ja aluetason viranomaisten toimintaa koskeva muistilista	21
Ehkäisevät toimet	21
Suojelu	22
Asiakirjat ja Internet-osoitteet	23

Sopimuksen esittely

Mistä on kyse?

Käytettävissä oleva tieto viittaa siihen, että [noin joka viides lapsi](#) Euroopassa kohtaa jonkinlaista seksuaalista väkivaltaa, joka on pahimpia lapsiin kohdistuvan väkivallan muotoja. Seksuaalinen väkivalta voi olla monenmuotoista; sitä on inesti, pornografia, prostituutio, ihmiskauppa, lahjonta, Internetin kautta tapahtuva houkuttelu, seksuaalinen riisto ja hyväksikäyttö. Kaikki seksuaalisen väkivallan muodot voivat vahingoittaa lasta ja aiheuttaa vakavia yleiseen terveydentilaan ja mielenterveyteen liittyviä haittoja. Lapset kantavat seksuaalisen hyväksikäytön seurauksia aikuisuuteensa asti, ja monet sitä kokeneet ovat kertoneet, että heidän elämäänsä leimaa salattu suru ja tuska.

Euroopan neuvosto käynnisti vuonna 2010 lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastaisen kampanjan, jonka nimi ONE in FIVE eli yksi viidestä pyrkii alleviivaamaan ongelman laajuutta. Kampanjan tavoitteena on tukea ja edistää ns. Lanzaroten yleissopimuksen ([Euroopan neuvoston yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan](#)) allekirjoittamista, ratifiointia ja toimeenpanoa sekä vahvistaa lapsia, heidän perheitään/hoitajiaan ja yhteisöjä laajemminkin tarjoamalla tietoa ja välineitä lasten seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja lasten suojelemiseksi sekä lisäämällä samalla tietoisuutta ilmiön laajuudesta.

Paikallis- ja alueviranomaiset mukaan - miksi?

Paikallis- ja alueviranomaiset vastaavat alueillaan asuvien lasten ja nuorten turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaamisesta ja edistämisestä tekemällä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen, julkisten organisaatioiden ja yksityissektorin kanssa. Viranomaisilla on tässä nelitahoinen tehtäväkenttä: ennaltaehkäiseminen, suojelu, rikosoikeudelliset toimet ja osallistaminen. Euroopan paikallis- ja aluehallinnon haaste lasten kohtaaman seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön vastaisessa työssä on ensinnäkin tietoisuuden lisääminen asiasta. Viranomaisten tulee myös suunnitella ja toimeenpanna näihin neljään tehtävään liittyviä yhteisölähtöisiä toimintaohjelmia ja strategioita sekä investoida parempiin palveluihin. Kaikkien palveluiden ja toimenpiteiden tulee kunnioittaa lasten oikeuksia, olla lasten edun mukaisia ja antaa heille mahdollisuus tulla kuulluiksi. Vain tällä tavoin pystytään lapsille ja perheille tarjoamaan paikallisesti se, mikä on tarpeen seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön lopettamiseksi ja hyväksikäyttäjien saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan.

Mitä paikallis- ja aluehallinnon kongressi ehdottaa?

Euroopan neuvoston paikallis- ja aluehallinnon kongressi on hyväksynyt ONE in FIVE -kampanjan paikallis- ja aluetasoa koskevan strategisen toimintasuunnitelman, jonka erityistavoitteita ovat:

1. lisätä kongressin jäsenten, paikallis- ja aluehallinnon viranomaisten sekä niiden liittojen ja yhdistysten ja muiden kumppanien tietoisuutta kampanjan tavoitteista;
2. edistää Euroopan neuvoston juridisten standardien ja välineiden (Lanzaroten yleissopimus ja lapsiystävällisen oikeuden suuntaviivat) käyttöä kun luodaan rakenteita ja mekanismeja lasten suojelemiseksi kaikenlaiselta väkivallalta;
3. rohkaista paikallis- ja aluehallinnon viranomaisia käynnistämään kampanjoita, kehittämään tietoisuutta lisääviä välineitä lasten kokeman seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseksi ja erityisesti

- levittämään ja ottamaan käyttöön tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä kampanjamateriaaleja (ns. alusvaatesääntö), joiden avulla vanhemmat ja lasten hoitajat pystyvät keskustelemaan lasten kanssa seksuaalisesta väkivallasta lapsille sopivalla tavalla;
4. edistää moneen toimijaan perustuvaa näkökulmaa ja rohkaisemaan paikallis- ja aluehallinnon viranomaisia kehittämään koordinoituja monialaisia rakenteita, prosesseja ja mekanismeja lasten kokemaan seksuaaliseen väkivaltaan puuttumiseksi;
  5. kehittää kulttuuriltaan lapsiystävällisempiä paikallisyhteisöjä ja alueita, joissa lapset ja nuoret voivat mielekkäällä tavalla osallistua turvallisten ja seksuaalisesta väkivallasta vapaiden yhteisöjen kehittämiseen.

Mitä Euroopan paikallis- ja aluehallinnon kongressi odottaa paikallisyhteisöiltä ja alueilta?

Paikallistason toimintaa näyttäisi olevan vain vähän; vuonna 2010 Britanniassa tehty tutkimus viittaa siihen, että alle neljäsosalla ao. jäsenvaltion paikallisviranomaisista on olemassa strategia lasten suojelemiseksi seksuaaliselta riistolta.¹ Tutkimustieto ja näyttö kuitenkin osoittavat, että lasten seksuaalista riistoa **tapahtuu**, ei pelkästään Britanniassa vaan jokaisen Euroopan neuvoston 47 jäsenmaan kaikissa osissa, joskaan tiedonkeruumenetelmät eivät aina riitä tämän väitteen todentamiseksi.

Kongressin päämääränä onkin siksi tukea ja edistää ONE in FIVE -kampanjaa ja lisätä paikallis- ja aluehallinnon viranomaisten tietoisuutta Lanzaroten yleissopimuksesta lapsiystävällisten palvelujen luomiseksi ja seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseksi yhteisöissä.

Euroopan paikallis- ja aluehallinnon kongressi kehottaakin kaikkia kaupunkeja ja alueita osallistumaan ja sitoutumaan ONE in FIVE

---

¹ What's going on to safeguard children and young people from sexual exploitation? [Mitä on tekeillä lasten ja nuorten suojelemiseksi seksuaaliselta riistolta?] Jago et al, lokakuu 2011.

kampanjaan allekirjoittamalla **kongressin ajaman lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastaisen kaupunkien ja alueiden sopimuksen.**

Mikä on kongressin ajama lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastainen kaupunkien ja alueiden sopimus?

Ryhtyminen toimenpiteisiin kaikilla yllä mainitulla neljällä osa-alueella ei ole pelkästään toivottavaa vaan välttämätöntä. Kongressi on laatinut luettelon mahdollisista toimintatavoista alkaen niistä, jotka vaativat vain vähän tai tuskin lainkaan julkisia varoja. Toisena ääripäänä ovat toimet, jotka edellyttävät merkittäviä investointeja, koska niissä tarvitaan yksilöityjä strategioita ja erityisrakenteiden luomista. Olipa kustannus mikä tahansa, lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön vastaiset toimet ovat aina kustannustehokkaita, koska ne ovat investointi terveeseen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen perustuvaan yhteisöön.

Vaikka kongressin perimmäisenä tavoitteena on se, että mahdollisimman moni paikallistason valtuusto ja alueparlamentti kehittää koordinoituja ja monialaisia lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön vastaisia rakenteita, prosesseja ja mekanismeja, kaupungit ja alueet voivat liittyä ONE in FIVE -kampanjaan asteittain ja alkuvaiheessa pienellä panoksella, esimerkiksi lisäämällä tietoisuutta kampanjasta omilla verkkosivuillaan olevan linkin kautta.

Kongressi kehottaa paikallis- ja aluehallinnon viranomaisia kaikkialla 47 jäsenmaassa allekirjoittamaan sopimuksen ja ryhtymään ainakin yhteen ehdotetuista toimenpiteistä ja jatkamaan lasten kohtaaman seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön vastaista taisteluaan siten, että lopullisena päämääränä on koordinoitujen monialaisten rakenteiden, prosessien ja mekanismien rakenteiden luominen.

Mitä sopimuksen allekirjoittaminen merkitsee?

Osallistuvat kaupungit ja alueet sitoutuvat kongressin tavoitteeseen lisätä tietoisuutta ja luoda tarpeellisia rakenteita lasten kohtaamaan seksuaaliseen väkivaltaan ja hyväksikäyttöön puuttumiseksi siten, että ne toteuttavat mahdollisimman monta tässä pamfletissa ehdotettua toimenpidettä tai mitä tahansa muita toimia, jotka auttavat kongressia saavuttamaan päämääränsä.

Keitä ovat pääkumppanit?

Euroopan neuvosto on perustanut 47 jäsenmaan hallitusten nimeämien keskusten verkoston. Kukin keskus neuvoo ja auttaa paikallisviranomaisia yhdistämään voimansa kampanjassa jo aktiivisesti toimivien lukemattomien kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan ryhmien kanssa. Moni jäsenmaa on perustanut [kansallisen kampanjatiimin](#) koordinoimaan ja toteuttamaan kampanjatyötä ja antamaan tarvittaessa ohjeita alueille ja kunnille, jotka voivat olla myös yhteydessä asianomaisiin kansallisiin ministeriöihin.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on perustanut [yhteyshenkilöinä toimivista parlamenttiedustajista koostuvan verkoston](#) koordinoimaan kansallisten, eurooppalaisten ja kansainvälisten parlamenttien toimia lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastaisessa taistelussa. Verkostossa on nyt 49 jäsentä, ja sen tarkoituksena on edistää kussakin jäsenmaassa jo käytössä olevien lainsäädäntö- ja politiikkatasoisten parhaiden käytänteiden jakamista maiden kesken.

Mitkä ovat neljä tärkeää toiminta-aluetta?

Paikallis- ja aluehallinnon perimmäisenä päämääränä on oltava lasten hyväksikäytön ehkäiseminen. Tätä ajatellen hallinnon on itse päätettävä, miten viranomaiset voivat parhaiten varmistaa lasten ja nuorten suojelun ja tukemisen ja samalla aktiivisesti pyrkiä saamaan hyväksikäyttäjät edesvastuuseen. Paikallis- ja aluehallinnon viranomaisten tulisi lähestyä tehtävää neljän osa-alueen kautta: ennaltaehkäisy, suojeleminen, rikosoikeudelliset toimet ja osallistaminen (ns. neljän P:n periaate englannin sanoista *Prevention, Protection, Prosecution ja Participation*) – rikosten ennaltaehkäiseminen, uhrien suojeleminen, syyllisten saattaminen rikosoikeudelliseen vastuuseen sekä sen varmistaminen, että lapset ovat osallisina koko prosessissa.

Tässä osassa on tietoa tarvittavista toimista ja niiden perusteista

Neljä perustehtävää: Ennaltaehkäiseminen

Paikallisella ja aluetasolla voidaan ryhtyä moniin ennaltaehkäiseviin toimiin hyväksikäytön torjumiseksi.

Toimenpide-ehdotuksia

- Kaupungin tai alueen nettisivuille linkki Euroopan neuvoston ONE in FIVE - sivustolle
- Tiedotustilaisuuksia päiväkodeissa, kouluissa ja nuorisotaloissa sekä lapsille että henkilökunnalle
- Tietoa ja ohjeita sisältäviä tiedotteita ja esitteitä jakeluun
- Koulutusta ammattihenkilöille paikallis- ja aluetasolla
- Ammattilaisten ja suuren yleisön välisiä keskusteluita ja seminaareja
- Asian nostaminen esiin Euroopan paikallisdemokratiaviikolla
- Yhteistyö kansalaisjärjestöjen, tiedotusvälineiden ja yksityissektorin kanssa

lasten seksuaalisen riiston ja

Tietoisuuden lisääminen

Paikallis- ja aluetason viranomaisten tulisi käynnistää lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan vastaisia ohjelmia ja menettelyitä lasten, heidän kanssaan työskentelevien aikuisten, vanhempien, perheiden, hoitohenkilökunnan ja suuren yleisön tietoisuuden lisäämiseksi. Tietoisuuden kasvu voi käynnistää yhteisössä muutosprosesseja, mikä puolestaan tukee ennaltaehkäiseviä toimia.

Ennaltaehkäisevissä ohjelmissa ja strategioissa on varmistuttava siitä, että kaikki sidosryhmiin kuuluvat saavat riittävää ja korkealaatuista ammatillista koulutusta, jotta palvelut ovat tehokkaita ja turvallisia. Sidoryhmiin kuuluvat kaikki lasten kanssa säännöllisesti tekemisissä olevat henkilöt kuten sosiaalityöntekijät, terveydenhuollon ammattihenkilöt, opettajat (kaikilla tasoilla esikoulusta yläkouluun), poliisi, kulttuuri-, vapaa-ajan- ja urheilutalojen henkilöstö, kirkot, nuorisokeskukset, lainvalvontaviranomaiset jne.

Koska riskin kohteena olevien lasten tunnistaminen on strategian kannalta oleellista, on hankittava riittävää tietoa lasten seksuaalisesta riistosta ja

Toimenpide-ehdotuksia

- Helppopääsyiset kansalliset ja eurooppalaiset lasten tukilinjat
- Kaupungin tai alueen kotisivuilla oleva yhden klikkauksen linkki, josta saa nopeasti apua ja neuvoja
- Pienten helposti mukana kulkevien ja hyödyllisiä osoitteita ja numeroita sisältävien muistikorttien suunnittelu ja jakelu kaikille koululaisille
- Hyödyllisiä puhelinnumeroita ja osoitteita sisältävien jääkaappimagneettien tuottaminen joka kotiin
- Apua tarjoavista paikoista tietoa sisältävien julisteiden levittäminen lasten suosimiin paikkoihin
- Lapsiystävällisen koulutusmateriaalin toimittaminen kouluihin ja nuorisotiloihin
- Turvallista nettikäyttämistä koskevien tiedotteiden tai esitteiden jakaminen
- Netissä olevien laittomuuksien raportoinnin helpottaminen

hyväksikäytöstä ja lisättävä tietoisuutta siitä, miten voi havaita esim. käyttäytymisen muutokseen liittyvät seikat, jotka saattavat viitata seksuaaliseen väkivaltaan.

Vanhempien, perheiden ja lasten hoitajien pitäisi myös oppia tunnistamaan lapsen seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön merkit ja ne toimintatavat, joihin tulee ryhtyä, sekä ymmärtää miten kaikki tämä vaikuttaa lapsiin ja perheisiin.

Myös ennaltaehkäiseviä toimia koskeva koulutus on tarpeellista ja se sisältää muun muassa Internetin keskustelufoorumien valvonnan. Lapsia pitää auttaa suojelemaan itseään esimerkiksi siten, että he tunnistavat netissä vastaantulevat haitalliset sisällöt tai epäasialliset yhteydenotot tuntemattomilta ihmisiltä, jotka saattavat pyytää lapsia paljastamaan henkilökohtaisia asioita yrittäessään ystävyyttä heidän kanssaan (*grooming* = lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin). Koulutusta pitäisi antaa myös vanhemmille, joita pitäisi opettaa valvomaan ja säätelemään Internetin käyttöä. Lapsille olisi opettava Internetin riskien ja vaarojen tunnistamista. Lapsille, vanhemmille, opettajille ja perheille tarkoitettuja Internetin turvavälineitä voi kehittää yhteistyössä kansalais-järjestöjen ja muiden yhteisöjen kanssa. Voidaan myös käyttää jo olemassa olevia tietoisuuden lisäämiseen luotuja välineitä.

Tietoisuuden nostamiseen tähtäviä toimia pitäisi suunnata myös suurelle yleisölle ja tiedottaa sekä itse ilmiöstä että käytettävissä olevista ilmiötä ennaltaehkäisevistä keinoista. Yksi tapa voisi olla se, että kaupungin tai alueen omilla verkkosivuilla on linkki Euroopan neuvoston ONE in FIVE -sivustolle. Paikallisesti voidaan myös kertoa kansallisista ja Euroopan-laajuisista puhelinpäivystys- tai neuvontapuhelinnumeroista.

Tietoisuuden lisäämiseen tarkoitettut materiaalit

Euroopan neuvosto on laatinut materiaaleja, jonka tarkoituksena on lisätä tietoa lapsiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ja hyväksikäytöstä. Samalla niiden tarkoituksena on tiedottaa kampanjan perusviesteistä. Materiaalit on laadittu päättäjien, edunvalvontaryhmien sekä lasten kanssa ja heidän etuaan ajavien

ammattilaisten käyttöön. Erityistä tiedotusmateriaalia on laadittu ja käännetty 36 eurooppalaiselle kielelle. Tarkoituksena on antaa vanhemmille ja lapsille välineitä seksuaalisen väkivallan torjumiseen ja siitä kertomiseen (www.underwearrule.org). Paikallis- ja aluetason viranomaisten tulisi painattaa ja jakaa ONE in FIVE -kampanjan materiaaleja laajasti kouluissa, päiväkodeissa ja muilla lapsia kokoavissa paikoissa (nuorisotalot, partio ja muut vastaavat nuorisojärjestöt, jne.). (Yhteydenotot: lin5@coe.int).

Lasten tiedon lisääminen

Saadessaan tietoa seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja väkivallasta ja eri väkivallan muodoista ja riskitilanteista lapset tulevat tietoisiksi ja saavat välineitä seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön riskien välttämiseksi, mikä auttaa heitä kehittämään terveitä ja myönteisiä ihmissuhteita.

Sekä esiasteella että peruskoulutasolla pitäisi käyttää tehokkaita ikätasoisia, lasten erityistarpeet ja haavoittuvuuden huomioon ottavia koulutusmateriaaleja, joita tuotettaessa on mietitty myös kulttuurisesti arkojen aiheiden käsittelyä ja lapsiystävällistä kielenkäyttöä. Lapset saavat tällä tavoin tiedon siitä mitä seksuaalinen väkivalta on ja miten sen voi tunnistaa, ja tämä tukee ennaltaehkäisevää työtä turvallisen toimintatavan edistämisen kautta. Mukana pitäisi olla myös tietoa uusista viestimistä ja verkkokäyttäytymiseen liittyvistä riskeistä sekä siitä, miten laittomista verkkosisällöistä pitäisi ilmoittaa viranomaisille.

Toimenpide-ehdotuksia

- Paikallis/alueatasoisen henkilön tai tahon nimittäminen lisäämään tietoisuutta lapsiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ja hyväksikäytöstä
- Kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävä yhteistyö tiedon keräämiseksi erityisistä paikallisista tilanteista, jotta asiasta voidaan ilmoittaa poliisille ja ryhtyä toimiin
- Yhteistyö tiedotusvälineiden kanssa
- Kaupunkirajat ylittävät yhteistyö

Kaikkiin tiedotuskampanjoihin pitäisi kuulua myös julisteita, joissa on tietoa neuvonta- ja tukilähteistä, kuten esim. tuki- ja neuvontapuhelinnumeroista, jotka toimivat myös työajan ulkopuolella. Lasten pitää voida tietää, kenen puoleen kääntyä. Pienet, helposti mukana kulkevat muistikortit, avainrenkaat tai kännykkäkuoret, joissa on tärkeitä puhelinnumeroita ja osoitteita, sopivat jaettaviksi kaikille koululaisille, jotka voivat pitää niitä mukanaan koululaukussa. Paikallis- ja aluehallinnon viranomaiset voisivat teettää myös jääkaappimagneetteja, joissa on nämä samat tiedot. Näin varmistettaisiin, että jokaisella lapsella joka kodissa on tieto

helposti saatavilla. Viranomaisten pitää varmistua siitä, että tietoa ja apua löytyy helposti. Kaupungin/alueen verkkosivuilla pitäisi olla selvästi näkyvillä yhden klikkauksen linkki, joka vie lapset suoraan avun ja neuvojen lähteille. Tämä toimenpide on varsin yksinkertainen toteuttaa. Tieto siitä, minne voi mennä ja keneen voi ottaa yhteyttä, pitäisi olla näkyvillä kaikkialla siellä, missä lapset liikkuvat: kouluissa, leikkipuistoissa, nuorisotaloilla, terveyskeskuksissa, kirjastoissa, ensiapuasemilla, seksuaaliterveysklinikoilla, paikallishallinnon verkkosivuilla, kirkoissa jne.

Ennaltaehkäisytyön kumppanit

Lanzaroten yleissopimus kehottaa viranomaisia perustamaan itsenäisiä organisaatioita lasten oikeuksien edistämiseksi ja turvaamiseksi. Sopimuksessa ehdotetaan myös sellaisen henkilön tai elimen nimittämistä, jonka tehtävänä on lisätä yleistä tietoisuutta lasten seksuaalisesta riistosta ja hyväksikäytöstä. Tällainen voisi olla

lapsiasiamies, lapsiasiain edustaja tai lasten oikeuksia valvova valtuutettu. Tällaiset toimet tai virat voivat olla paikallisia ja/tai alueellisia.

Monet kansainväliset, eurooppalaiset, kansalliset, alueelliset ja paikalliset järjestöt ja yhdistykset ovat hyvin aktiivisesti mukana lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön vastaisessa työssä. Monet niistä ovat tuottaneet tiedotusmateriaaleja laajaan jakeluun. Paikallis- ja alueviranomaisten yhteenliittymien ja viranomaisten itsensä pitäisi tehdä yhteistyötä näiden järjestöjen kanssa sen varmistamiseksi, että materiaalit tulevat mahdollisimman laajaan käyttöön.

Lasten seksuaalisesta riistosta ja hyväksikäytöstä käytetään usein nimitystä 'salattu rikos', koska lapsiuhrien on tyypillisesti hyvin vaikea paljastaa sitä. Tämä ongelma yhdistettynä siihen, ettei ole olemassa standardisoituja ja vertailukelpoisen tiedon keruumenetelmiä, johtaa siihen, että on vaikeaa saada tarkkaa kuvaa ongelman laajuudesta. On tärkeää, että paikalliset ja/tai alueelliset viranomaiset luovat tiedonkeruumekanismit oman alueensa tilanteen seuraamiseksi ja arvioimiseksi. Kerätyn tiedon nojalla viranomaiset voivat arvioida alueensa lapsiin kohdistuvan seksuaalisen riiston riskiä, laajuutta ja luonnetta ja siten löytää tietoon perustuvat tavat vastata ongelmaan.

Kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt voivat tehdä yhteistyötä paikallis- ja alueviranomaisten kanssa projekteissa ja toimintaohjelmissa, jotka tähtäävät ilmiön ehkäisemiseen ja lasten suojelemiseen. Sama koskee yksityissektorin toimijoita, etenkin tieto- ja viestintäteknologia-alaa ja tiedotusvälineitä. Aluetason yhteistyö voi olla tehokasta kohdistettaessa huomio niihin rikollisiin, jotka liikkuvat kaupungeista toiseen, esimerkiksi lapsikauppatapauksissa.

Neljä perustehtävää: Suojelu

Paikalliset ja alueelliset viranomaiset ovat hallinnollisesti tasolla, joka on lähimpänä lasten seksuaalisen riiston ja väärinkäytön uhreja,

ja siksi niillä on myös parhaat mahdollisuudet luoda rakenteita, jotka tuovat kaikki toimijat samaan hoitoketjuun. Näin varmistetaan paras mahdollinen tuki ja apu lapsille. Viranomaisilla on lisäksi velvollisuus täyttää paitsi lapsiuhrien, myös koko perhejärjestelmän ja yhteisön tarpeet. Paikallis- ja alueviranomaisten pitäisi edistää moneen toimijaan perustuvaa näkökulmaa ja kehittää koordinoituja monitieteellisiä rakenteita, prosesseja ja mekanismeja lasten kokemaan seksuaaliseen väkivaltaan puuttumiseksi.

Monialaiset keskuksset

Kaupunkien ja alueiden tulee lähestyä näitä asioita kokonaisvaltaisesta ja yhtenäisestä monitoimijastrategiaan perustuvasta näkökulmasta. Niiden pitäisi perustaa erikoistuneita ja asiaan keskittyneitä viranomaisia, joilla on selvät roolit ja vastuut ja jotka kokoavat yhteen kaikki paikalliset lasten suojelun kanssa toimivat ja heidän terveytensä ja hyvinvointinsa parantamiseen tähtäävät palvelut. Olisi syytä luoda kattavia paikallisia suojelustrategioita, jotka pitävät sisällään erityiset paikalliset menettelyt ja järjestelmät.

Useimmissa Euroopan maissa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevat asiat ovat hajallaan monen tapauksia tutkivan toimijan kesken. Lapset joutuvat osallistumaan toistuviin kuulemisiin ja joutuvat uudestaan uhriksi, mikä voi olla yhtä haitallista tai jopa haitallisempaa kuin alkuperäinen hyväksikäyttö.

Lanzaroten yleissopimuksessa kehoitetaan perustamaan “yhden luukun” monialaisia ja monen eri toimijan

keskuksia, joissa kaikki lasten hyväksikäyttötapauksia tutkivat ammattilaiset – lastensuojelu- ja terveystalvet, lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset jne. – toimivat saman katon alla varmistuen siitä, että seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuneisiin lapsiuhreihin

Toimenpide-ehdotuksia

- Viranomaisten yhteisten monialaisten lapsiystävällisten keskusten perustaminen
- Paikallis/alueason raportointivelvollisuuden käyttöönotto
- Kansallisista ja eurooppalaisista tukilinjoista tiedottaminen
- Selvät raportointiohjeet kaikille lasten kanssa työtä tekeville ammattihenkilöille

ei kohdistu enempää väkivaltaa (lapsiystävällisten talojen käsite). On tärkeää, että lapsilla on paikkoja, joissa he voivat uskoutua ja kertoa asioistaan aikuisille vapaasti ja luottamuksellisesti ja joissa he kokevat olevansa turvassa. Edellä mainitun kaltaisissa keskuksissa tämä on mahdollista: lapsia voidaan kuulla ja heille voidaan tehdä oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia, heitä voidaan kattavasti arvioida ja he voivat saada kaiken asiaankuuluvan terapian päteviltä ammattilaisilta - joutumatta toistuviin kuulemisiin ja lisäuhriutumiseen.

Useampia lapsia voitaisiin suojella, jos ammattihenkilöstön olisi pakko ilmoittaa epäilyistä ilman että heidän tarvitsisi rikkoa mitään luottamuksellisuussääntöjä tai lapsen luottamusta. Kaikille keskuksissa lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille pitää antaa selkeät ohjeet siitä, miten he kertovat asiaankuuluville viranomaisille epäilyistään ja huolenaiheistaan, ja paikallis- ja alueviranomaisten tulee sen jälkeen selvittää, onko syytä epäillä hyväksikäyttöä. Sidosryhmät tulee myös saattaa tietoisiksi lasten suojelusta ja oikeuksista ja siitä, että lapsen etu on aina ensisijainen.

Mikäli kansallisella tasolla ei ole olemassa puhelin- tai nettipohjaisia palveluita, sellaisia tulisi perustaa, jotta lapsilla olisi mahdollisuus saada neuvoja helposti ja nimettömästi.

Suojelutehtävä - kumppanit

Kansalaisjärjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat, etenkin uhrien avustamistyötä tekevät järjestöt, ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita.

Neljä perustehtävää: Rikollisten saattaminen edesvastuuseen

Lanzaroten yleissopimus määrittää tietyt teot rikollisiksi, ja vaikka rikoksiin syyllistyneitä koskeva tutkinta ja syytteen asettaminen tapahtuu pääosin kansallisen rikoslain mukaisesti, paikallisilla ja alueellisilla viranomaisilla on tällä alueella kuitenkin oma tehtävänsä. Lapsen etu, oikeudet ja haavoittuvuus tulee aina ottaa

ensisijaisesti huomioon kaikissa tämän vaiheen toimenpiteissä kuten tutkinnassa ja oikeuskäsittelyssä.

Uhrien auttaminen

Tekemällä yhteistyötä esimerkiksi kansalaisjärjestöjen kanssa viranomaisten tulee pitää huolta siitä, että asianosaisille tarjotaan ilmaista oikeusapua tuomioistuinkäsittelyissä, että lapsen vanhemmat ja sisarukset saavat neuvonta- ja tukipalveluita ja että terapiaa on saatavissa.

Rikoksiin syyllistyneet

Paikalliset ja aluehallinnon viranomaiset voivat varmistua siitä, että seksuaalirikollisille tarjotaan asianmukaisia tukipalveluja etenkin rikosten toistumisen ehkäisemiseksi. Voidaan myös pitää huolta siitä, että rikolliset saavat tietoa omista oikeuksistaan ja tarjolla olevista palveluista.

Neljä perustehtävää: Osallistaminen

Euroopan neuvosto uskoo, että oikeus tulla kuulluksi ja otetuksi vakavasti on perustavanlaatuisen tärkeää ihmisarvon ja jokaisen lapsen ja nuoren terveen kasvun kannalta. Lasten ja nuorten kuunteleminen ja heidän näkemystensä asianmukainen kuuleminen heidän ikänsä ja kypsyytensä huomioon ottaen on välttämätöntä sen periaatteen ja oikeuden toteuttamiseksi, että lapsen ja nuoren etu on aina ensisijainen kaikissa heitä koskevissa asioissa ja että heitä suojellaan väkivallalta, hyväksikäytöltä, laiminlyönneiltä ja kaltoin kohtelulta.² Tämän periaatteen pitäisi ohjata kaikkea paikallis- ja alueviranomaisten toimintaa.

---

² Recommendation CM/Rec(2012)2 of the Committee of Ministers to member States on the participation of children and young people under the age of 18.

Mihin erityisiin toimiin voidaan ryhtyä aluetasolla?

Lanzaroten yleissopimuksessa olevia toimenpiteitä voidaan saattaa osaksi yleensä valtion vastuulla olevaa rikos- ja siviilioikeutta, mutta tietyt keskeiset lastensuojelulliset asiat saattavat jäädä alueiden vastuulle. Sellaisia ovat sosiaali- ja terveystalouden säätely ja järjestäminen ja niiden erityistoimenpiteiden ja rakenteiden luominen, joilla voidaan suojella lapsia ja ehkäistä heihin kohdistuvaa seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä. Alueellisten viranomaisten ja alueparlamenttien pitäisi selvittää mihin lainsäädännöllisiin ja hallinnollisiin toimiin ne voivat ryhtyä Lanzaroten yleissopimuksen tasoisten säännösten toimeenpanemiseksi.

Miten sopimus toimii käytännössä?

Paikallisia ja alueellisia valtuutettuja ja parlamentaarikkoja kehoitetaan tekemään sopimusta tunnetuksi edustajatoveriensa keskuudessa sekä niissä virastoissa, jotka heidän kaupungeissaan ja alueillaan ovat vastuussa lasten terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Tällä tavoin kyseiset toimielimetkin voivat kampanjoida tässä asiakirjassa ehdotettujen aloitteiden toteuttamisen puolesta.

Nettisivusto sopimukseen liittymiseksi

Paikalliset ja alueelliset edustajat voivat rekisteröityä kongressin sopimussivuilla (www.coe.int/congress-pact). Myös niitä kaupunkeja ja alueita, jotka haluavat liittyä tai jotka ovat jo tehneet omia avauksia asiassa, kehoitetaan rekisteröitymään.

Tällä nettisivustolla jokaisella on mahdollisuus jakaa tietoa uusista ja jo olemassa olevista ohjelmista ja rakenteista, ja sivustolle voi palata aina kun uutta toimintaa aloitetaan. Tämän tiedon pohjalta on mahdollista mitata, miten ONE in FIVE -kampanja etenee paikallisesti ja alueellisesti.

Paikallis- ja aluetason viranomaisten toimintaa koskeva muistilista

Ehkäisevät toimet

- Kaupungin tai alueen nettisivuilla oleva linkki Euroopan neuvoston ONE in FIVE -sivustolle
- Tiedotustilaisuuksia päiväkodeissa, kouluissa ja nuorisotaloissa sekä lapsille että henkilökunnalle
- Tietoa ja ohjeita sisältäviä tiedotteita ja esitteitä jakeluun
- Koulutusta paikallis- ja alueellisille ammattihenkilöille
- Ammattilaisten ja suuren yleisön välisiä keskusteluita ja seminaareja
- Asian nostaminen esiin Euroopan paikallisdemokratiaviikolla
- Yhteistyö kansalaisjärjestöjen, median ja yksityissektorin kanssa
- Paikallis/aluetasoisien henkilön tai tahon nimittäminen lisäämään tietoisuutta lapsiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ja hyväksikäytöstä
- Kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävä yhteistyö tiedon keräämiseksi erityisistä paikallisista tilanteista, jotta voidaan tehdä poliisi-ilmoituksia ja ryhtyä toimenpiteisiin
- Kaupunkirajat ylittävät yhteistyö
- Tuki kansallisille ja eurooppalaisia lasten neuvontalinjoille
- Kaupungin tai alueen kotisivuilla oleva yhden klikkauksen linkki, josta saa nopeasti apua ja neuvoja
- Pienten helposti mukana kulkevien ja hyödyllisiä osoitteita ja numeroita sisältävien muistikorttien suunnittelu ja jakelu kaikille koululaisille
- Jokaiseen talouteen jaettavien, tärkeitä numeroita sisältävien jääkaappimagneettien tuottaminen
- Tietojulisteiden levittäminen lasten suosimiin paikkoihin
- Lapsiystävällisen koulutusmateriaalin toimittaminen kouluihin ja nuorisotiloihin
- Turvallista nettikäyttämistä koskevien tiedotteiden tai esitteiden jakaminen
- Netissä olevien laittomuuksien raportoinnin helpottaminen

Suojelu

- Viranomaisten yhteisten monialaisten lapsiystävällisten keskusten perustaminen
- Paikallis/aluetason raportointivelvollisuuden käyttöönotto
- Lasten kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden raportointiohjeiden laatiminen

Asiakirjat ja Internet-osoitteet

- ONE in FIVE – yksi viidestä, Euroopan neuvoston kampanja lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan torjumiseksi
- [ONE in FIVE, the Council of Europe campaign to stop sexual violence against children](#)
- [Euroopan neuvoston yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista hyväksikäyttöä ja seksuaalista väkivaltaa vastaan](#)
- Euroopan neuvoston lapsen oikeuksien strategia 2012-2015
- [Council of Europe Strategy for the Rights of the Child 2012-2015](#)
- [Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta](#)
- [Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus](#)
- [Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus](#)
- [Euroopan neuvoston ministerikomitean suuntaviivat lapsiystävällisestä oikeudenkäytöstä](#)
- Suositus lasten ja alle 18-vuotiaiden nuorten osallistumisesta
- [Recommendation on the Participation of children and young people under the age of 18](#)
- Lasten oikeudet
- [Discover children's rights!](#)
- [Nosta kätesi lyömistä vastaan!](#)
- [Raise your hand against smacking!](#)
- [Willi Werkkowiidakko](#)

Arvioidaan, että Euroopassa yksi viidestä lapsesta joutuu seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Seksuaalisen väkivallan muotoja on monia, mm. inesti, pornografia, prostituutio, ihmiskauppa, korruptio, Internetissä tapahtuva houkuttelu, seksuaalinen riisto tai hyväksikäyttö. Ongelman laajuuden vuoksi Euroopan neuvosto käynnisti vuonna 2010 ONE in FIVE kampanjan tehdäkseen kaikki – lapset, vanhemmat ja lasten kanssa yhteydessä olevat – tietoisiksi Euroopan neuvoston yleissopimuksesta lasten suojelemiseksi seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä (Lanzaroten yleissopimus) ja edistääkseen sen toimeenpanoa paitsi Euroopan neuvoston 47 jäsenmaassa, myös niiden ulkopuolella.

Paikallis- ja aluehallinnon viranomaisilla on keskeinen vastuu – valtiohallinnon ohella – kansalaisten ihmisoikeuksien suojelemisessa ja edistämisessä. Tähän sisältyy asianomaisilla alueilla asuvien lasten ja nuorten turvallisuuden ja hyvinvoinnin suojaaminen ja edistäminen. Seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön uhrien auttamiseen tarkoitettut palvelut ovat pääosin paikallisia. Myös ennaltaehkäisevät ja tietoisuutta lisäävät toimet voivat olla tehokkaimpia tällä tasolla. Paikalliset ja alueelliset viranomaiset ovat siitä syystä eturintamassa torjumassa lapsiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa, ja heidän tulee laatia ja panna täytäntöön toimintasuunnitelmia ja strategioita näiden tilanteiden käsittelemiseksi ja uusien tapausten ehkäisemiseksi.

Euroopan neuvoston paikallis- ja aluehallinnon kongressi on laatinut Lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastaisen kaupunkien ja alueiden sopimuksen. Sen tarkoituksena on opastaa viranomaisia niiden taistelussa lasten kokemaa seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä vastaan. Asiakirja sisältää esimerkkejä paikallis- ja aluetasolla käyttöön otettavista käytännön aloitteista ja politiikkaohjelmista lapsiystävällisten palvelujen luomiseksi, lasten suojelemiseksi ja seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseksi yhteisössä.

congress.oneinfive@coe.int – www.coe.int/congress-oneinfive

www.coe.int

Vuonna 1949 perustettu Euroopan neuvosto on poliittinen järjestö, joka toimii demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseksi koko maanosassa. Se etsii myös yhteisiä vastauksia sen 47 jäsenmaan sosiaalisiin, kulttuurisiin ja juridisiin haasteisiin. Euroopan neuvoston paikallis- ja aluehallinnon kongressi edustaa paikallis- ja aluehallinnon viranomaisia ja edistää ruohonjuuritason demokratiaa. Se on kaksikamarinen – paikallisviranomaisien ja alueiden kamarit – ja se kokoaa yhteen 318 täysjäsentä ja 318 varaedustajaa yli 200.000 eurooppalaisesta yhteisöstä.

The Congress

Le Congrès

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE